

Прилог 3:

Фауна водоземаца и гмизаваца алкалних језера код Баранде и Опова

Др Александар Урошевић

Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, Универзитет у Београду

Станишта слатинског типа, због високог нивоа салинитета и турбидности, најчешће нису најповољнија за живот и репродукцију водоземаца (Gavrilović et al., 2018). Ипак, с обзиром да се слатинска и слана језера формирају у пролећним месецима услед интензивних падавина, ниво салинитета може значајно да се разликује на неком подручју, а самим тим и постану изузетно значајна станишта за циклус размножавања појединих врста водоземаца. У већем или мањем броју се могу наћи врсте попут обичне крастаче (*Bufo bufo*, строго заштићена), зелене крастаче (*Bufo viridis*, строго заштићена), црвеногрб мукача (*Bombina bombina*, строго заштићена), обичне чешњарке (*Pelobates fuscus*, строго заштићена) и гаталинке (*Hyla arborea*, строго заштићена).

Фауна водоземаца која насељава алкална језера у околини Баранде и Опова веома је разноврсна, док сама језера представљају велике, природне репродуктивне центре. Присуство водоземаца на слатинама у Војводини познато је од раније (Džukić et al., 2015), док је на подручју Печене Слатине, Слатине, Велике Слатине и Ракиташа присутно најмање 10 врста. Међу водоземцима по бројности доминирају црвеногрби мукачи (*Bombina bombina*, строго заштићена), гаталинке (*Hyla arborea*, строго заштићена), зелене крастаче (*Bufo viridis*, строго заштићена), обичне чешњарке (*Pelobates fuscus*, строго заштићена), зелене жабе (*Pelophylax* kl. *esculentus*, заштићена), мале зелене жабе (*Pelophylax lessonae*, заштићена) и велике зелене жабе (*Pelophylax ridibundus*, заштићена), док су шумске жабе (*Rana dalmatina*, строго заштићена врста) најређе (Шћибан и Урошевић, необјављени подаци). Поред поменутих врста сасвим је очекивано и присуство малог мрмољка (*Lissotriton vulgaris*, строго заштићен) и подунавског великог мрмољка (*Triturus dobrogicus*, строго заштићен) у алкалним водама (Vukov et al., 2013).

Фауну гмизаваца чине барске корњаче (*Emys orbicularis*, строго заштићена), белоушке (*Natrix natrix*, строго заштићена), рибарице (*Natrix tessellata*, строго заштићена) које се редовно могу наћи у или око слатина (Boros et al., 2013; Gavrilović et al., 2018) те је њихово присуство у Баранђанским слатинама сасвим извесно. Поред поменутих у ливадској вегетацији присутан је и ливадски гуштер (*Lacerta agilis*).

Све поменуте врсте налазе се на прилозима II или III Бернске конвенције, док се врсте *T. dobrogicus*, *B. bombina*, *P. fuscus*, *B. viridis*, *H. arborea*, *R. dalmatina*, *Pelophylax* spp., *E. orbicularis*, *L. agilis* и *N. tessellata* налазе и на прилозима II или IV Директиве о стаништима.

Према Црвеној књизи водоземаца Србије (Калезић и сар., 2015) обична чешњарка (*P. fuscus*) има националну категорију угрожености CR (критично угрожена), док мала зелена жаба (*P. lessonae*) има статус VU (Рањива).

Барска корњача (*E. orbicularis*) насељава сва алкална језера. На глобалном нивоу она је са подунавским великим мрмољком (*T. dobrogicus*) скоро угрожена врста (NT) по критеријумима IUCN-а. Скоро све поменуте врсте су на подручју Србије строго заштићене или заштићене (Сл. гласник Републике Србије бр. 5/2010).

Коначно, станишта слатинског типа имају специфичне физичко-хемијске карактеристике и могу бити станиште ретким или ендемичним врстама. У Војводини, већина слатина недовољно су истражене, а само три оваква станишта су законом заштићена (Gavrilović et al., 2018). Због тога би сва станишта овог типа, као јединствена, требало да буду приоритетна за заштиту а то свакако подразумева и Баранђанске слатине. Из перспективе херпетофауне, а посебно батрахофауне очување истих је од изузетног значаја јер као периодичне воде без ихтиофауне представљају безбедно мрестилиште за готово све врсте водоземаца. У случају 4.300 хектара водоплавног, језерског станишта који се планира за конверзију у соларну електрану, ради се о нестајању станишта за преко десет хиљада јединки строго заштићених врста водоземаца.

Литература:

- Boros, E., Ecsedi, Z. & Oláh, J. (2013): Ecology and management of soda pans in the Carpathian Basin. Hortobágy Environmental Association, Balmazújváros. Retrieved from <http://docplayer.hu/20379982-Ecology-and-management-of-soda-pans-in-the-carpathianbasin-in-the-carpathian-basin-dr-emil-boros-zoltan-ecsed-i-janos-olah-isbn-978-963-08-9471-5.html>
- Džukić, G., Cvijanović, M., Urošević, A., Vukov, T., Tomašević-Kolarov, N., Slijepčević, M., Ivanović, A. & Kalezić, M. L. (2015): „The batrachological collections of the Institute for Biological Research Siniša Stanković“, University of Belgrade, Bulletin of the Natural History Museum 8, 118–167.

- Gavrilović, B., Ćirić, M., Vesić, A., Vidaković, D., Novaković, B. & Živanović, M. (2018): Biodiversity overview of soda pans in the Vojvodina region (Serbia). *Journal of the Geographical Institute „Jovan Cvijic“, SANU.* 68(2), 195–214.
- Калезић, М. & Томовић, Љ. и Џукић, Г. (2015): Црвена књига фауне Србије I: Водоземци. Универзитет у Београду – Биолошки факултет и Завод за заштиту природе Србије, Београд.
- Vukov, T. D., Kalezić, M. L., Tomović, Lj., Krizmanić, I., Jović, D., Labus, N. & Džukić, G. (2013): „Amphibians in Serbia – distribution and diversity patterns“, *Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade* 6, 90–112.